

Depresijas izplatība un depresijas skrīninginstrumenta PHQ-9 validācija primārajā aprūpē Latvijā

*Jeļena Vrubļevska¹, Anda Ķīvīte²,
Mārcis Trapencieris³, Rolands Ivanovs¹, Raivis Logins¹,
Liene Bērze¹, Elmārs Rancāns¹*

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Psihiatrijas un narkoloģijas katedra, Latvija

² Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra, Latvija

³ Latvijas Universitāte, Filozofijas un socioloģijas institūts

Ievads. Depresija ir viens no biežākajiem primārajā aprūpē sastopamajiem psihiskajiem traucējumiem. Spriežot pēc dažādas literatūras datiem, depresijas izplatība ģimenes ārstu praksē (ĢĀP) pacientiem ir 10–20%. Pēc Latvijas Nacionālā veselības dienesta datiem, 2013. gadā Latvijā pie ģimenes ārstiem bija reģistrēti tikai 4423 unikālie pacienti ar garastāvokļa traucējumiem (F3; SSK-10), tai pašā laikā ar depresiju ik gadu sastopas 7,9% Latvijas iedzīvotāju. Neraugoties uz lielo depresijas slogu, primārās aprūpes līmenī tā joprojām netiek pietiekami labi atpazīta. Latvijā līdz šim nav bijuši pieejami validēti, primārajā aprūpē izmantojami depresijas mērinstrumenti. Depresijas skrīninga veicināšana, izmantojot vienkāršu un ātru mērinstrumentu, varētu sekmēt depresijas diagnostikas uzlabošanu ĢĀP.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Noteikt depresijas izplatību un saistītos faktorus ĢĀP pacientiem Latvijā, kā arī noteikt *The Patient Health Questionnaire-9* (PHQ-9) skalas validitātes parametrus un kopējo optimālo diagnostisko punktu summu latviešu un krievu valodas versijām. Pētījums tika veikts 2015. gadā Valsts pētījumu programmā BIOMEDICINE 24 dažādu Latvijas reģionu ĢĀP. Pētījumā tika iekļauti visi pilngadīgie pacienti, kas vienā nedēļā apmeklēja ĢĀP. Apskates brīdī pacientiem tika piedāvāts aizpildīt PHQ-9, kam sekoja sociāldemogrāfisko rādītāju aptauja un kardioloģiskā riska parametru noteikšana. Divu nedēļu laikā pēc apskates psihiatra vadībā telefoniski tika veikta diagnostiskā intervija ar MINI (*The Mini International Neuropsychiatric Interview*). Ar depresiju saistīto faktoru noteikšanai tika izmantota binārā loģistiskā regresija. Tika noteikts PHQ-9 jutīgums, specifiskums, skalas iekšējā ticamība (Kronbaha alfa), veikta ROC līknes analīze.

Rezultāti. Pētījumā tika iekļauti 1565 pacienti, no kuriem 1485 bija veikts pilns novērtējums. Saskaņā ar MINI rezultātiem 10,3% (95% TI: 8,7–11,8) pacientu depresijas epizode bija apskates brīdī, savukārt 28,1% (95% TI: 25,9–30,4) pacientu depresijas epizodi piedzīvoja dzīves laikā. Izredžu attiecības (OR) pēdējo divu nedēļu depresijai bija augstākas vecāka gadagājuma cilvēkiem (> 55 gadi), cilvēkiem ar pamata izglītību (OR 1,97; 95% TI: 1,11–3,47; $p = 0,02$). Lielākas OR pēdējo divu nedēļu depresijai bija novērotas pacientiem, kuri ir šķīrušies vai dzīvo atsevišķi (OR 1,83; 95% TI: 1,25–2,69; $p = 0,002$). Sūdzības par kuņģa un zarnu traktu, kā arī par onkoloģiskām slimībām bija saistītas ar vislielākajām OR depresijai (OR 3,14; 95% TI: 1,69–5,83; $p < 0,001$ un OR 2,06; 95% TI: 1,22–3,47; $p = 0,007$). Darba nespējas dienu skaits, kas ir 15 un vairāk dienu, slimības dēļ pēdējos trīs mēnešos bija saistīts ar lielākām (2,32) OR depresijai (95% TI: 1,28–4,21; $p = 0,006$). Optimālais kopējo punktu skaits klīniskajai depresijai abām valodām bija 8. PHQ-9 iekšējā ticamība bija 0,82 latviešu valodas un 0,78 krievu valodas versijām (Kronbaha alfa). Jutīgums latviešu valodas versijai bija 74,7% un specifiskums 80,0%, pareizi klasificējot 79,9%. Jutīgums krievu valodas variantam bija 78,8% un specifiskums 80,0%, pareizi klasificējot 79,9%.

Secinājumi. Depresijas izplatība ĢĀP Latvijā ir līdzīga ar citiem Eiropas valstīs veiktajiem ziņojumiem. Sieviešu dzimums, zems izglītības līmenis, šķiršanās vai dzīvošana atsevišķi no partnera, 15 un vairāk darba dienu nespēja pēdējos trīs mēnešos, kā arī kuņģa un zarnu trakta traucējumi un onkoloģiskās saslimšanas bija visspēcīgākie depresiju korelējošie faktori. PHQ-9 depresijas skrīninga skalas kopējā punktu summa 8 un vairāk uzrādīja vislabākos skalas parametrus latviešu un krievu valodas versijām.

Valsts pētījumu programma BIOMEDICINE.